

بردباری سیاسی محور و سرآمد همه سجایاست/ زودرنجی سیاسی آثار مخربی دارد

یک عضو هیئت علمی دانشگاه تهران با بیان اینکه بردباری سیاسی در عرصه سیاست همان طاقت و تحمل سیاسی است

یک عضو هیئت علمی دانشگاه تهران با بیان اینکه بردباری سیاسی در عرصه سیاست همان طاقت و تحمل سیاسی است که پایداری و مدارای سیاسی بروز و نمود آن خواهد بود، گفت: بردباری سیاسی به یک اعتبار محور همه سجایای اخلاقی است و به اعتبار دیگر سرآمد همه سجایاست. صفت مقابل بردباری، زودرنجی سیاسی است که خشم و خشونت، تک‌روی، تنگ‌دلی و تنگ‌ظرفیتی و تندگویی و تنازع، تهدید، تهمت و تخریب را در پی دارد و آثار مخربی دارد.

دکتر علیرضا صدرا، عضو هیئت علمی دانشگاه تهران در گفتگو با خبرنگار مهر، به سؤالاتی درخصوص بردباری سیاسی پاسخ داد که اکنون از نظر شما می‌گذرد.

*** بردباری سیاسی به چه معناست و اصول حاکم بر آن چیست؟**

بردباری سیاسی در عرصه سیاست همان طاقت و تحمل سیاسی است که پایداری و مدارای سیاسی بروز و نمود آن خواهد بود. بردباری سیاسی به یک اعتبار محور همه سجایای اخلاقی است و به اعتبار دیگر سرآمد همه سجایاست. اگر ملاک یک سنجیه را اعتدال و عدم افراط‌گری و عدم زیاده‌روی بدانیم. این مسئله بیشتر ملموس می‌شود. در مورد شخصیت پیامبر اکرم(ص) گفته می‌شود که ایشان از دو روحیه مبری بود؛ یکی کسالت و تنبلی و بیکاری سیاسی و دیگری کندروی و محافظه‌کاری سیاسی و بی‌تفاوتی.

گاهی ما بی‌تفاوتی سیاسی را با بردباری سیاسی اشتباه می‌گیریم. بردبار نسبت به حق و باطل، بی‌طرف نیست ولی بردبار است. صفت مقابل بردباری، زودرنجی سیاسی است که خشم و خشونت، تک‌روی، تنگ‌دلی و تنگ‌ظرفیتی و تندگویی و تنازع، تهدید، تهمت و تخریب را در پی دارد و آثار مخربی دارد. بنابراین بردباری سیاسی، همان حلم و تحمل سیاسی است که تندروری و کندروی سیاسی متضاد آن است. به عبارت دیگر بردباری سیاسی دو ضد دارد: یکی آنکه نسبت به احقاق حق در جامعه بی‌تفاوت باشی و دیگری آنکه نسبت به حق بی‌ظرفیت باشی.

بردباری و مدارای سیاسی شاخصه‌ها و شالوده‌هایی دارد. بنیاد و شالوده بردباری سیاسی خرد، علم رحم، خودباوری، پرهیز از خودباختگی و غرور، غنا و استغنائی روحی، بلندهمتی، بلندمنشی، بلند نظری است و خروجی و شاخصه‌های آن نیز اخلاق متعالی است و اعتدال، خضوع و ادب سیاسی و آرامش سیاسی است. اگر اینها در رفتار سیاسی ما، در روابط سیاسی ما و در نیروهای سیاسی ما و در نهادهای سیاسی ما رایج باشد؛ این مدارای سیاسی پدید می‌آید. این نیروی سیاسی می‌تواند در رابطه با ملت و مدارای سیاسی با مردم باشد و می‌تواند در دولت و دولتمردان یعنی در بدنه نظام باشد.

مولوی درباره امام علی(ع) در برخورد با عمر بن عبدود که بر روی مبارک امام علی(ع) آب دهان انداخت، می‌گوید: #171; تیغ حلم از تیغ آهن تیزتر/ بل ز صبرش لشکر ظفرانگیزتر». امام علی(ع) در این صحنه غرورش را حفظ کرد و خشم شخصی خود را دخیل در کاری که برای رضای خداوند بود، نکرد. قدرت حلم و صبر امام علی(ع) در این ماجرا بیشتر از قدرت شمشیر ایشان بود و این برنده‌تر از تیغ شمشیر است. در سیاست هم بدین گونه است و صبر سیاسی و مدارا تأثیرگذار خواهد بود. منشأ مداراهای سیاسی عقلانیت است و عدم مدارا چه در تندرویی و چه در کندرویی سیاسی صحیح نیست. باید مواظب باشیم که شان خود را حفظ کنیم. عدم افراط و تفریط، جزء اصولی است که باید در مدارای سیاسی باید رعایت شود. در نقطه مقابل امام علی(ع) معاویه است که نه تنها حلیم سیاسی نیست بلکه از نظر سیاسی به حق و باطل نیز بی تفاوت است. مقام حلم آنقدر بالا است که به عنوان یکی از صفات خداوند متعال مطرح شده است و این صفت را در صفات اولیاء و پیامبران نیز مشاهده می‌کنیم. کظم غیظ که در فروخوردن خشم مطرح شده است که اشاره به آیه #171; والکاظمین الغیظ» دارد درباره بردباری سیاسی است.

*** آیا سیاستمداران ما دارای بردباری سیاسی هستند و اگر نیستند علت آن چیست؟**

مدارای سیاسی هم در میان مردم ما و هم در میان مسئولان بالاست و سطح بالایی را دارد. ما جامعه اسلامی هستیم و هر چقدر سطح این مدارا بالا رود باز هم جا دارد و کم است. بعضا ممکن است در برخی از مواد فراز و فرودها یا تندروی‌ها و کندروی‌ها را داشته باشیم که ممکن است بیشتر شود و این در مراکزی که حساس‌تر هستند نمود دیگری داشته باشد.

در سالیان گذشته این همه فشارها بر این مملکت تحمیل شده است و جا به جایی قدرت در پیشینه کشور معمولا با قدرت و شمشیر و کودتا و... بود اما در جمهوری اسلامی انتقال قدرت بر اساس رأی مردم و انتخابات انجام شده است و انتخابات هم هرگز به تأخیر نیفتاد. هرچند در امر انتخابات دچار التهاباتی شدیم ولی آن حد نبوده است که به جنگ داخلی و تنازع کشیده شود و مسئله حل شده است و این نشان می‌دهد که مردم و مسئولان با هم هم‌دل هستند. ملت ایران نسبت به اهداف و آرمان‌های خود بی‌تفاوت نیست اما گاهی این صحنه‌ها همراه با تندگویی و تندزبانی بوده است و گاهی به جای انجام تبلیغات سالم، دچار اختلاف و تنازع شده‌ایم ولی این مشکلات ریشه‌دار نبوده و فراگیر و عمقی نبوده و این اختلاف‌ها رفع رجوع شده و مردم هم این را تشخیص دادند.

در انتخابات اخیر هم مشاهده کردیم که مقام معظم رهبری بر وجود تبلیغات سالم کاندیداها و انتخابات سالم تأکید کردند و اینکه هر کاندیدا برنامه‌های خود را مطرح کند و به دنبال تخریب و تضعیف دیگران نباشد زیرا این مسئله از مصادیق عدم حلم و مدارای سیاسی است. ما در این زمینه شاخص داریم و مردم ما هم هوشیار هستند. همانطور که مولوی در شعر خود درباره امام علی(ع) گفت، آن ظفر و پیروزی عظیم توسط حلم و صبر ایجاد می‌شود و این پیروزی پایدار است.

مسئولان ما معصوم نیستند و کسی هم انتظار ندارد که آنها صد در صد بتوانند مدارای سیاسی را به شیوه معصومان(ع) را در حد مطلوب انجام دهند، اما ما جامعه اخلاقی و دینی هستیم و این انتظار می‌رود. ما هم اکنون در دوره حماسه سیاسی هستیم و همواره در انتخابات‌ها هم خود کاندیداها تقوای سیاسی را رعایت کنند و هم طرفداران آنها به شیوه درست طرفداری پایبند باشند و دست به تخریب و افترا نزنند زیرا این کارها نشان دهنده ضعف سیاسی است و برای نتیجه معکوس برای خود رواج دهنده این موارد دارد و تبعات منفی به همراه دارد.

*بردباری سیاسی در چه مواردی نیاز است و تاثیرات آن در جامعه چیست؟

مدارای سیاسی در همه شرایط برای جامعه نیاز است. اساسا حلم با قدرت رابطه‌ای دارد که هر اندازه که قدرت سیاسی بیش از حلم سیاسی باشد در سطح ملی استبداد و در سطح بین‌المللی استکبار را ایجاد می‌کند. استکبار همان عدم حلم سیاسی است که باعث تنازع می‌شود و به زورگویی می‌انجامد. این اشتباه است که وقتی شخص به قدرت می‌رسد دست به هرکاری می‌زند؛ بلکه باید علی‌وار در عین داشتن قدرت مسیر حق را بییماید و نه هوای نفس. اگر حلم بیشتر از قدرت باشد به انزوا کشیده می‌شود. هم زورگویی و ظلم بد است و هم انظلام و ظلم‌پذیری و هر دو مذموم و ناپسند است و از مصادیق افراط و تفریط است. این مسئله در برخی از موارد خود را بیشتر نشان می‌دهد.

به عنوان مثال در شرایط جا به جایی قدرت خود را بیشتر نشان می‌دهد. در شرایطی که ثبات قدرت است این مسئله جاری است اما در زمان جابه‌جایی قدرت این احساسات زیاد می‌شود و باید مراقب باشیم تا این احساس مسئولیت را به سوی احساسات صرف روانه نکنیم. اگر مسئولان کم‌مدارا باشند این احساسات می‌تواند تأثیر سو بر جامعه بگذارد زیرا #171؛الناس علی دین ملوکهم». یکی از مراجع فرهنگی و هویت جامعه مراجع سیاسی هستند. اگر پدر خانواده عیبی داشته باشد؛ اعضای خانواده هم از آن تأثیر می‌گیرند و مثل آن می‌شوند.

به همین نسبت جامعه هم ممکن است به کم‌مدارایی نسبت به مردم و دولت‌مردان کشیده شود حتی ممکن است بازتاب منفی در خانواده نیز بگذارد. نباید گمان شود که اینها فقط یک بحث سیاسی است بلکه بازتاب در خانواده به عنوان یک نهاد جامعه پیدا کند. امام علی(ع) می‌فرماید که مردم به زمانه خود بیشتر شبیه هستند تا به پدران خود یعنی حتی تأثیر ایدئولوژیکی پدران بر فرزندان به نسبت تأثیر اقتضائات جامعه بر فرزندان کمتر است.

از طرف دیگر مردم ما چون مردم خردمند هستند و احساس مسئولیت دارند ولی احساسی رفتار نمی‌کنند. مردم ایران نشان دادن که دو بار از يك لانه گزیده نمی‌شوند و سریع متوجه حيله و فریب می‌شوند. سندسازی، افترا بستن و پرونده‌سازی برای تخریب امروزه مورد تمسخر مردم قرار گرفته و آثار منفی برای افرادی دارد که دست به این کارها می‌زنند. راه حل جلب نظر مردم این است که با مدارای سیاسی این مسئله را در جامعه رواج دهیم.